

Ισίδωρος Ζουργός: Στον απόηχο της παρουσίας του βιβλίου «Λίγες και μια νύχτες»

«Η γραφή είναι φιλοσοφικό πέλαγος, ωκεανός με πολλές ειδικότητες ναυτοσύνης»

Συναντηθήκαμε με τον Ισίδωρο Ζουργό λίγες ώρες πριν την παρουσίαση του βιβλίου του "Λίγες και μια νύχτες" στο Αρχοντικό Ζαφειρίου, που πραγματοποιήθηκε στις αρχές του προηγούμενου μήνα παρουσία πλήθους κόσμου. Πέρα από το βιβλίο που ήδη γνωρίζετε πολύ μεγάλη επιτυχία, μιλήσαμε για το μυθιστόρημα στην Ελλάδα, το ανδρικό αναγνωστικό κοινό και το ρόλο της οικογένειας στη ζωή ενός συγγραφέα, για τα δικά του αναγνωστικά ενδιαφέροντα, αλλά και για την άποψή του για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που δεν χρησιμοποιεί και για την επιτυχία του Σινίντορ... Οι ιδιότητες του εκπαιδευτικού και του συγγραφέα αποτέλεσαν ένα πολύ σημαντικό λόγο για τη συζήτησή μας.

Υπάρχουν όρια ανάμεσα στον συγγραφέα και στον ήρωά του; Αυτό είναι γεγονός. Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση δεν μιλάμε για έναν ήρωα που έχει επινοήσει ο συγγραφέας αλλά έναν άνθρωπο που έχει διηγηθεί τη ζωή του σε κάποιον φιλόδοξο συγγραφέα και αυτός την αλλάζει σύμφωνα με τη βούλησή του. Άρα έχουμε και τις πρώτες νύξεις και υπαινιγμούς για την εξουσία της γραφής για μια πιθανή δικτατορία της και για τη σχετικότητα της απεικόνισης των πραγμάτων. Σε κάποια στιγμή ο συγγραφέας δηλώνει απερίφραστα στον Λευτέρη Ζεύγο που είναι πια γέρος: "Θα μείνει αυτό που έχω γράψει εγώ κι όχι αυτό που θαμίσει εσύ ότι έχει γίνει μ' αυτόν τον τρόπο". Μπαίνουμε νομίζω μέσα από τα κεφαλαία που ονομάζω "στάσιμα" πάρα πολλά θέματα που αφορούν τη φύση και τη δημιουργία της γραφής, φιλοσοφικά και γραμματολογικά ερωτήματα και μια γενικότερη συζήτηση η οποία είναι εν είδει εντεταγμένη στην αφήγηση της ζωής του Λευτέρη Ζεύγου.

(Φωτο από Ελένη Παπαθανασίου)

τρόπο να εντάξω, όχι όμως με έναν τρόπο απλοϊκό που θα έλεγε ότι είναι ένας κακός έμπορος ό-πλων αλλά με ένα τρόπο που να κάνει τη διαπλοκή του φωτεινού με το σκοτεινό, του πηκτού με το ανήθικο μυθιστορηματικά ενδιαφέροντα.

Πόσο ένας συγγραφέας σπριζεται από ένα σταθερό οικογενειακό περιβάλλον; Νομίζω ότι οι συγγραφείς είναι εκείνη η κατηγορία των δημιουργών - καλλιτεχνών που δεν ομαδοποιούνται εύκολα. Οι συγγραφείς είμαστε εμείς και το χαρτί. Και είμαστε άνθρωποι που δεν έχουμε συνήθειες και πολύ να μοιραζόμαστε και να κοινωνούμε κατά την ώρα της δημιουργίας. Αυτό σημαίνει ότι σε κάποιους από εμάς ταιριάζει η οικογένεια, σε κάποιους άλλους δεν ταιριάζει για κάποιον λόγο. Εγώ νομίζω ότι ούτως ή άλλως η ανθρώπινη οτήριξη είναι σημαντική. Άλλωστε υπάρχει εκείνο το παλιό, αζεπεραστο ρητό που λέει ότι "η μοναξιά εμπνέει και η κοινωνία διδάσκει". Ο Καζαντζάκης το έλεγε αλλιώς: "Έξι μήνες με τον κόσμο κι έξι μήνες μοναχός για να μη χάσω ούτε την έμπνευση, αλλά ούτε και την επαφή με τους ανθρώπους".

Ο Ζαχαράφ και ο Γιούγκερμαν. Γιατί επιλέξατε να εμπλέξετε αυτά τα δύο συγκεκριμένα πρόσωπα στο μυθιστόρημά σας; Κοιτάζετε, οι συγγραφείς είναι εμμονικά όντα. Όταν έχετε εμμονή με ένα βιβλίο και έναν ήρωα μπαίνει ο πειρασμός να κάνεις ένα νεύμα και να τον εντάξεις και στο δικό σου βιβλίο σε έναν άλλο μυθιστορηματικό κόσμο. Το έχω κάνει και στις σκηνές από τον Βίο του Μαρτίας Αλμοσίνου... Δείτε το σαν μία συνάντηση δύο κόσμων όπου όμως όταν αλλάζει το κεφάλαιο ο κάθε ένας κόσμος γυρνάει στη θέση του και συνεχίζουν ξεχωριστές πορείες. Ήθελα ο Γιούγκερμαν να είναι ο φίλος του ήρωά μου, ζώντας κι εγώ λίγο από Γιούγκερμαν, μια και ο Καραγάτσος μας έχει αφήσει χρόνους, και από την άλλη έκανα το παιδικό μου όνειρο πραγματικότητα. Έμπαινα κι εγώ σε κόσμους που σε άλλη περίπτωση δεν θα μπορούσα να μπω. Όσο για τον Ζαχαράφ, είναι μία μυθιστορηματική περσόνα του κακού στην οποία ήθελα με κάποιον

τρόπο να εντάξω, όχι όμως με έναν τρόπο απλοϊκό που θα έλεγε ότι είναι ένας κακός έμπορος ό-πλων αλλά με ένα τρόπο που να κάνει τη διαπλοκή του φωτεινού με το σκοτεινό, του πηκτού με το ανήθικο μυθιστορηματικά ενδιαφέροντα.

Τι λένε οι μαθητές σας που ο δάσκαλός τους είναι ένας τόσο γνωστός συγγραφέας; Το να είσαι δάσκαλος είναι ρόλος και αυτό δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να μπερδεύεται με τη συγγραφική ιδιότητα. Είμαι ένας δάσκαλος που αγαπά τα βιβλία κι έτσι με βλέπουν εδώ και τριάντα χρόνια τα παιδιά μου. Από εκεί και πέρα προφανώς το να είσαι δάσκαλος σου δίνει και μια ευελιξία επειδή φτάνεις πολύ πιο εύκολα ο 'αυτό που θέλεις να πεις... Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να πούμε ότι μπορεί να σπριζεί η μία ιδιότητα την άλλη, αλλά από εκεί και πέρα υπάρχει πάντα ο φόβος μήπως η συγγραφική γλιτρήσει κάποια στιγμή και γίνει διδακτική. Και γ' αυτό είναι απαραίτητο να υπάρχουν τα στεγνά ανάμεσα στις δύο δραστηριότητες.

Πιστεύετε ότι υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα καλοί μυθιστοριογράφοι; Η αρχική διαπίστωση που είχε γίνει και με την οποία συμφωνώ είναι ότι η Ελλάδα έχει κυρίως ποιητική παράδοση και λιγότερο πεζογραφική. Υπάρχει μία καθυστέρηση στην παραγωγή μυθιστορηματικού πλούτου κι αυτό -όχι μόνο κατά τη γνώμη μου, αλλά και πολλών μελετητών - έχει να κάνει με την καθυστέρηση της συγκρότησης της αστικής τάξης στην Ελλάδα. Το μυθιστόρημα είναι ένα πνευματικό προϊόν της αστικής τάξης. Όσο η αστική τάξη ήταν ελλιπής, ανάλογη καθυστέρηση έχουμε και στο μυθιστόρημα. Σε σχέση με την ποίηση και το διήγημα υπάρχει μία

Πιστεύετε ότι υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα καλοί μυθιστοριογράφοι; Η αρχική διαπίστωση που είχε γίνει και με την οποία συμφωνώ είναι ότι η Ελλάδα έχει κυρίως ποιητική παράδοση και λιγότερο πεζογραφική. Υπάρχει μία καθυστέρηση στην παραγωγή μυθιστορηματικού πλούτου κι αυτό -όχι μόνο κατά τη γνώμη μου, αλλά και πολλών μελετητών - έχει να κάνει με την καθυστέρηση της συγκρότησης της αστικής τάξης στην Ελλάδα. Το μυθιστόρημα είναι ένα πνευματικό προϊόν της αστικής τάξης. Όσο η αστική τάξη ήταν ελλιπής, ανάλογη καθυστέρηση έχουμε και στο μυθιστόρημα. Σε σχέση με την ποίηση και το διήγημα υπάρχει μία

ζουμε για τη συμπεριφορά μέσω μίσησης. Με το Σινίντορ από ένα σημείο και μετά συνέβη αυτό ακριβώς. Κατάλαβαν ότι αν δεν το έβλεπαν θα ήταν κοινωνικά αποσυνάγωγοι και όσο πιο ανώριμος ή μικρής ηλικίας είναι ένας άνθρωπος με ότι ισχυρά συγκροτημένη προσωπικότητα, φοβάται να διαφέρει. Θυμηθείτε ότι ανάλογη αγελαία συνείδηση υπήρξε και στην υποδοχή του Millennium με το Big Brother.

Διαβάζουν τα παιδιά σήμερα; Γίνεται για μία μεγάλη προσπάθεια στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο. Δυστυχώς το Λύκειο το εκπαιδευτικό μας σύστημα απαιτεί ό-λες τις δυνάμεις, την προσοχή και την προσοχή των παιδιών. Άρα ό,τι έχει κτιστεί ως αναγνωστική συνείδηση σ' αυτές τις τάξεις παίρνει μία ματαιωση, μια ναυατολή στις τάξεις του Λυκείου. Σε πολλές περιπτώσεις πιστεύω ότι τα παιδιά επανέρχονται ως αναγνώστες μετά το πρώτο ή το δεύτερο έτος του Πανεπιστημίου. Δεν θα πρέπει να απογοητευόμαστε όταν βλέπουμε ότι σε σχέση με παγκόσμιο επίπεδο χάσαμε αναγνώστες γιατί μπορεί αυτοί οι αναγνώστες να μας περιμένουν σε κάποια άλλη στροφή κάπου στο κοντινό μέλλον κι εντελώς απρόσμενα να τους δούμε μπροστά μας ορεζάτους για βιβλία και για ανάγνωση.

Κι αφού μιλάμε για το διαδικτυο δράττωμα της ευκαιρίας να σε ρωτήσω σεσείς γιατί επιμένετε να

σοχητική καθυστέρηση. Νομίζω ότι το ελληνικό μυθιστόρημα παραμένει ακόμα εσωστρεφές. Θέλω να πιστεύω, όμως, ότι κάποια στιγμή θα βρει τη θέση που του αξίζει. Προσωπικά διαισθάνομαι ότι υπάρχει μία δυναμική η οποία κάποια στιγμή θα φέρει καρπούς.

Προτιμάτε τη μεγάλη φόρμα, ωστόσο, διαβάστε διήγημα ή ποίηση; Διαβάζω από όλα και ποίηση και διήγημα. Βέβαια, η μεγάλη φόρμα είναι η αγάπη μου. Διαβάζω φιλοσοφία, ιστορία, θεολογικά κείμενα, γενικά είμαι ένας βουλιμικός αναγνώστης. Θεωρώ ότι η αναγνωστική συνείδηση είναι απαραίτητη και για τη φόρμα του λόγου αλλά και για τη γενικότερη αναζωογόνηση. Δεν μπορώ να φανταστώ έναν συγγραφέα που δεν είναι και αναγνώστης.

Έχετε διαβάσει κάτι πρόσφατα που θα θέλατε να μας προτείνετε; Έχω διαβάσει αρκετά βιβλία. Θα σας αναφέρω αυτό που διάβασα πριν από περίπου έναν μήνα. Μαζί με τα διάφορα κριτήρια που έχω για την προσωπική αποτίμηση ενός βιβλίου έχω και το κριτήριο της απόδοσης. Όταν οι αναγνωστικές μνήμες επιμένουν και δεν εξαλείφονται γρήγορα σημαίνει ότι αυτό το βιβλίο με αφορούσε και ορθώς το διάβασα. Αυτό που θέλω να σας προτείνω είναι "Το τραπέζι της γάτας", του Μάικλ Οντάιτς (συγγραφέας του Άγγλου ασθενή) σε μετάφραση της Κ. Σκινιά. Το δεύτερο είναι η "Σύγκρουση των πολιτισμών" του Χάνιγκτον (εκδ. Πατάκη, μετ. Σ. Ρίζοθανάση) που έχει μία θέαση του κόσμου με ένα οκεπτικό της ρεάλ πολιτικ. Το μειονέκτημά του είναι ότι γράφτηκε σε μία εποχή που το διαδικτυο δεν είχε τη σημερινή εξάπλωση, στα μέσα του '90. Σήμερα το διαδικτυο έχει μεταμορφώσει όλον τον πλανήτη κι έχει διαμορφώσει καινούργιες δυναμικές και ισορροπίες.

Κι αφού μιλάμε για το διαδικτυο δράττωμα της ευκαιρίας να σε ρωτήσω σεσείς γιατί επιμένετε να

μην ασχολείστε με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης... Το να προσθέσω μία εμπλοκή μου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θα απέβαινε σε βάρος της δουλειάς, της οικογένειας, του ελεύθερου χρόνου μου.

Δεν δαιμονοποιείτε, δηλαδή, το διαδικτυο; Δεν το δαιμονοποιώ, αλλά επιτρέπτε μου και να γκρινιάζω λίγο. Διότι το διαδικτυο, ενώ είναι ένα απίστευτο μπλακόνι στον κόσμο και θα μπορούσε να είναι ένα απίστευτο εργαλείο για τους ανθρώπους, από εκεί και πέρα σε πολλές περιπτώσεις περιορίζει η πλεκτρονική φλυαρία, περιορίζει επίσης και μία ελλειψή αγωγής η οποία εμένα προσωπικά με εννοχλεί. Ίσως κάποια στιγμή αποφασίσω να ασχοληθώ, με πολλή προσοχή, βέβαια, αλλά αυτή τη στιγμή δεν είναι στις προτεραιότητές μου. Όσο υπάρχουν οι φίλοι, οι συναντήσεις, τα ταξίδια και τα διαβάσματα νιώθω ότι δεν μου λείπει.

Θα ήθελα, κλείνοντας, να μας πείτε τι είναι η συγγραφή για εσάς; Νομίζω ότι δεν υπάρχει μία ικανοποιητική απάντηση και πολύ περισσότερο μία απάντηση που να καλύπτει τους περισσότερους συγγραφείς...

Εγώ θα ρωτούσα, λοιπόν, γιατί "ξανα" γράφετε; Νομίζω ότι τώρα τα πράγματα είναι σαφέστερα (γέλια). Νομίζω ότι γράφουμε επειδή είναι δύσκολη η ζωή μας χωρίς αυτό και ξαναγράφουμε γιατί πιστεύουμε ότι η πρώτη κίνηση μας ανακούφισε κι έδωσε και κάτι στους αναγνώστες και γιατί ζούμε στην αίσθηση ή στην ψευδαίσθηση ότι με τη δική μας βοήθεια οι αναγνώστες θα ζήσουν κι άλλες πολλές ζωές. Κι εμείς επίσης δε θα ζούμε μόνο τη δικιά μας ζωή αλλά θα τσαλαβουτούμε και θα επινοούμε χίλια άλλα θαυμαστά για να κρατήσουμε ζωντανή τη φλόγα του ενδιαφέροντος και του σνείρου.

Χαρίνη Μαλισσόβα